

Makitu ki ndangi kadi Ebirə'gi

Ta ki dɔ makitu'ti ki ndangi kadi Ebirə'gi

Makitu kin in ki ndangi kadi kuti njekunme'gi ki in Juwipi koji'gi. Njendanga ndigi ndəji'de kadi uwəi go kunme lə'de ba um inyəi go'ə kɔ el. Jeju utə malayka'gi. In ngonɔ lə Luwə. In memaji lə Luwə ki te ki dɔ'a kagilo'ti ki dɔboy'ti. Luwə ində burədo njekujənyamosi kadikare ki biti ki non'ti. Ta k'in'ə kibo lə njekujənyamosi kadikare kakin ə, ulə'n'je noji nan'ti ki Luwə ki gorow kadi ki adi rɔ'ne nja kareba. Be ə ində'n ngangi kujənyamosi kadikare da'gi ki ra kulə me kəykawnan'ti lə Juwipi'gi. Maji kadi ji ra kaji jagi jagi el. Kagilo kindəkumndoo'ti, nya ki te dɔ njekunme'gi'ti ki me Kɔki Kunmind'i'ti, in nyakoji ki ra tɔgi kulə dingəm me njekunme'gi'ti ki dɔkagilo'ti lə Kirisiti, kadi uwəi tɔgi'de ba. Maji kadi j'uri kum'je ki dɔ Jeju'ti, in ki j'ində kunme lə'je dɔ'a'ti lo tunginn'ə'ti biti dɔboy'o'ti.

Kon ta'gi ki me'ti: Kandi me ta'ti: Kirisiti in tekido ki dɔboy'ti lə Luwə 1.1-3. Kirisiti utə malayka'gi ki njekeltakita Luwə'ti 1.4-4.13. Kirisiti in kibo lə njekujənyamosi kadikare ki rɔta'ti 4.14-7.28. Kirisiti in nje ra mbunə'je'ti ki Luwə ɔjido kunmind'i ki sigi 8.1-9.22. Kirisiti in njekujənyamosi kadikare ki asi nan berere. 9.23-10.39. Maji lə kunme kadi Kirisiti 11-12. Kisikidɔta lə njekunme 13.1-19. Kelta ki Luwə ki kuwə ji nan 13.20-25.

Luwə elta de'gi ki takul Ngonn'ne

¹ Dɔkagilo'ti ki kete, Luwə elta ki kaw'je'gi nja banyi banyi, taa ki row'gi ki dangi dangi tɔ ki takul de'gi ki njekeltakita'a'ti. ² Ningə ki ngosine kin, dɔkagilo ki dɔboy'ti, Luwə el'je ta ki takul Ngonn'ne. In ki takul'ə ə Luwə ra'n dɔran ki dɔnangi ki nya'gi pəti ki me'ti, taa ad'a inbe nya'gi pəti tɔ. ³ Kunji ki əti bol lə Luwə ɔji rɔ'ne ki taga rɔ Ngonn'on'ti. Ningə taanan ki darɔ Baw'ne inbe ar njay njay. Kitakul ta li'ə ki aw ki tɔgi, ra adi nya'gi toi lo to'de'ti me dɔnangi'ti ne. Loki ar rɔ de'gi njay dɔ majel'gi'ti lə'de nga ningə, aw isi dɔjikɔl Luwə'ti ki nje tɔgi ki əti bol, me dɔran'ti*. ⁴ Be ə, Ngonn Luwə in kibo utə malayka'gi sanyi. Taa Luwə ad'a tɔ ki in dɔ'de'ti pəti tɔ.

Ngonn Luwə in dɔ malayka'gi'ti

⁵ Malayka madi kare ki Luwə el'ə ta dann mad'a'gi'ti ene:

In ngonn'm,

Adi m'in m'təl baw'i bone goto.

Taa, ta ki ene:

M'a m'in baw'a

ə in, a in ngonn'm kin, te ta'a'ti ki rɔ malayka'ti madi el ratata tɔ†.

⁶ Nan dɔkagilo'ti ki Luwə aw kadi ulə Ngonn'ne ki kareba me dɔnangi'ti ningə, el ene:

Kadi malayka'gi lə'm pəti ɔsi məkəsi'de nanga non'a'ti.

⁷ Luwə elta ki ɔjido malayka'gi ene:

Malayka'gi rai kulə adi m'in to nəl'gi be,

taa to ndonn por'gi be tɔ‡.

⁸ Ningə ki ɔjido Ngonn'o, Luwə ene:

«In Luwə, a onbe ratata.

* 1:3 1.3 Pa'gi 110.1 † 1:5 1.5 Pa'gi 2.7; 2 Samiyel 7.14 ‡ 1:7 1.7 6-7; Ndukun ki nja joo 32.43; Pa'gi 104.4

Nya ra ki dana in gəl Konbe ki a on'n be do de'gi'ti lə'i.
 9 In nje ndigi nyara ki dana, ə nje mbəti nyara ki go'ti el tɔ.

Be ə, in ki in Luwə, Luwə lə'i, mbəti dann ngar mad'i'gi'ti,

Ur hu ronel dɔ'i'ti§.»

¹⁰ Ningə təl el bay tɔ ene:

«In in Burəbe ə, lo kulə ngirə nya'gi'ti, ra dɔnangi, ningə dɔran in nyara ji'i tɔ.

¹¹ Nya'gi kin pəti a gotoi, nan in, a isi lo kisi'ti ratata. Dɔran ki dɔnangi a ngisi to ku be.

¹² A ko'de toki de a ko'n tuwə kam be, oyo, a mbəli'de toki de a mbəl'n ku kam be.

Nan in, a mbəl el ratata.

Ningə a isi ki dɔ'i taa, ki dɔ bal'gi, ki dɔ bal'gi*.»

¹³ Malayka madi kare ki Luwə el'ə ta dann mad'a'gi'ti ene:

«Re isi dɔjikəl'm'ti,

biti kadi m'təl njeban'gi lə'i nyakində nja'i'ti ginn tɔg'i'ti goto.»

¹⁴ Ki ɔjido malayka'gi, in ndil'gi ki nje ra kulə kadi Luwə par. Luwə ulə'de kadi rai ki de'gi ki a aji'de.

2

Adi ji kidi ta ki Luwə el'je el

¹ Be ə, maji kadi nyando'gi ki j'ingəi kin, adi ji rai ji ndami el, re ji rai ji ndami ə, j'a ndəmi row. ² Ji gər kadi ta ki ndɔki malayka'gi rei eli kaw'je'gi in ta ki rɔta'ti*.

Ningə de'gi pəti ki nje kaldɔ ndu kin num, nje təl rɔ'de go'ti el num, Luwə adi'de kindəkoji ki maji kadi ingəi.

³ Toki rɔta'ti, j'inbe'gi kaa j'a n'ali kindəkoji lə Luwə kin

§ 1:9 1.98-9; Pa'gi 45.7-8 * 1:12 1.12 10-12; Pa'gi 102.26-28 * 2:2 2.2 10-12; Pa'gi 102.26-28

el, re j'oyi ta kaji ki əti bol be kin to nya ki kare. Ta kaji kin, Burəbe Jeju inbe ə iləmbər'a dəkete. Ningə nje'gi ki oyi ta'a'ti, rei manyinaj'a adi'je, toki in ta ki rəta'ti. ⁴ Luwə inbe ki də'ne mannaji də ta kel'de'ti kadi in ta ki rəta'ti ki takul nyakəji'gi ki əti bol num, nya ra'gi ki de asi ra el num, ki mboli'gi ki ra ki row'gi ki dangi dangi num tə. Taa Luwə təji nya ki rangi bay, adi nje mannaji'gi kakin, kadikare'gi ki dangi dangi kigo Ndil Luwə, kigo ndigi'ti li'ə.

Jeju oyi tado de'gi ki dənangi'ti ne pəti

⁵ J'isi j'elita dəkagilo'ti ki sigi ki a re. Ningə dəkagilo ki sigi kakin, in malayka'gi ə, Luwə a adi təgi də'ti el.

⁶ Makitu lə Luwə ene:

«In Luwə, nda de in ri ə kadi to me'i olo də'a'ti be wa? Eke, ngonndə de in ri kadi ində kum'i go'ə'ti wa?

⁷ Ra'a adi malayka'gi in də'a'ti me ngonndə dəkagilo ki nden be,
Ningə ulə jəgi piti ki kəsikurə də'a'ti.

⁸ Əsi kurə kadi onbe də nyakində'gi'ti pəti†.»

Loki Luwə ulə nya'gi pəti ginn təgi'ti lə de, nya madi kare ki inyə taga goto. Ningə ki ngə sine kin, j'oo kadi onbe də nya'gi'ti pəti el bay. ⁹ Nan j'oo Jeju ki kete, malayka'gi utəi'ə tado dəkagilo nden, kadi ki takul memaji lə Luwə, ki ad'a oy tado lə de'gi pəti. Ningə in tado kon ki koy ki Jeju ingə kin ə, Luwə ulə'n jəgi piti ki kəsikurə də'a'ti.

¹⁰ Toki rəta'ti, Luwə in njera nya'gi pəti, taa nya'gi pəti in yan'a'gi tə. Luwə təl Jeju de ki asi nan berere'ti ki gorow kon'gi ki ingə, kadi de'gi ngayn ki təli ngann'a'gi, indəi rə'de nan'ti si'ə də təji'ti li'ə tə. Tado Jeju in nje kərnon'de k'aw se'de kaji'ti. ¹¹ Ningə Jeju ki nje təl de'gi ki kasi nan berere'ti də majel'gi'ti lə'de, taa nje'gi ki

† 2:8 2.8 6-8; Pa'gi 8.5-7

təli'de ki kar njay'ti ba pəti, Baw'de in kareba, adi in Luwə. Be ə, rə Jeju səl'ə el kadi ɓar'de ngannkon'ne'gi.

¹² Jeju el Luwə ene:

«M'a m'elta ki ɔjido'i ngannkon'm'gi,
Takum bulə de'gi'ti lə'i, m'a m'osi pa m'ulə'n tɔji
dɔ'i'ti‡.»

¹³ Ningə el ɓay:

«M'a m'un me'm m'adi Luwə ba pəti, ɓay taa:
m'ra nya ki de'gi pəti ki Luwə adi'm'de, ki toi to
ngann'm'gi be§.»

¹⁴ Toki de'gi kakin awi ki darɔ ki mosi kakin ə, Jeju inbe kaa, təl rə'ne de'ti ki rɔta'ti to in be tɔ. Nga ra be kadi ki takul koy'o, Su ki aw ki tɔgi lə koy ji'ne'ti, təl nya ki kare. ¹⁵ Jeju oy kadi taa de'gi ilə'de taa tɔ. De'gi ki dɔkagilo kisikidɔtaa lə'de pəti, sii to ɓər'gi me ɓol koy'ti. ¹⁶ Toki rɔta'ti, Jeju re kadi ra ki malayka'gi el, nan re kadi ra ki de'gi ki ginn koji'ti lə *Abiraham. ¹⁷ In be ə, me nya'gi'ti pəti, maji kadi in to to ngannkon'ne'gi be, kadi təl kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi lə'de ki oo kumtondoo lə de'gi, taa in nje ra nya ki low'ə'ti dɔ kulə'ti ki Luwə ad'a tɔ. In ə, a ɓər majel lə de'gi num. ¹⁸ Oyo, Jeju inbe ki dɔ'ne ingə nya nan num, ingə kon num tɔ. Be ə, ngə sine kin, asi kadi a ra ki nje'gi ki nyanan'gi tei dɔ'de'ti.

3

Jeju in kibo dɔ Moji'ti

¹ Ngannkon'm'gi ki njekunme'gi, ingi ki Luwə ɓar'se nga kadi uwəi nan dɔ maji'gi'ti li'ə ki in dɔran'ti, maji kadi uri kum'se ki dɔ Jeju'ti. In ə, Luwə ulə to njekawkulə adi'je, adi in kibo lə njekujənyamosi

‡ 2:12 2.12 Pa'gi 22.23 § 2:13 2.13 Ejay 8.17

kadikare'gi. In ki takul'ə ə, j'uni'n me'je, ə j'isi j'elita do'ti taga takum de'gi'ti. ²Toki rəta'ti, Luwə mbəti Jeju kadi in kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi. In nje ra nya ki low'ə'ti ki rə Luwə'ti ki nje mbət'ə, kadi ra kulə kin, toki ndəki *Mojī ra'n də nja'ne'ti me kulə'gi'ti pəti ki ra me Kəy'ti lə Luwə kin be tə*. ³Toki rəta'ti, Jeju asi ta piti ki utə nya Mojī sanyi toki ji gəri kadi nje kində kəy aw ki kəsikurə utə kəy kin be. ⁴Kəy ki aw ki nje kində ne el goto. Nga ningə njera nya'gi pəti in Luwə. ⁵Mojī in nje ra nya ki low'ə'ti me kulə'gi'ti pəti ki ndəki ra me Kəy'ti lə Luwə. Nan k'in ə in ngonn njekulə kare. Kulə li'ə in kadi el de'gi ta əjido nya'gi ki Luwə a el me ndə'ti ki lo ti'ti. ⁶Nan Kirisiti ra də nja'ne'ti, asi kadi j'uwə kul'ə to Ngonn lə Luwə, ki Luwə un'ə ində də kəy'ti lə'ne. J'in ə, j'in kəy'gi li'ə, re j'uwəi təgi'je ba, taa ji rai rənel də nya kindəmedəti lə'je tə.

Kərkon lə de'gi lə Luwə

- ⁷ Majī kadi uri mbi'se oyi də ta ki Ndil Luwə el:
 Dəkagilo ki done kin, re oyi ndu Luwə ningə,
⁸ ononyi'se kadi adi me'se ngan toki ndəki kaw'se'gi
 tanyi m'in rə kin be,
 dəkagilo'ti ki nanyi m'in me diləlo'ti.
⁹ Oyo in dəkagilo'ti ki kaw'se'gi indəi kadi'de sə'm ə
 nanyi m'in
 go bal'ti ki dəsə'ti ki m'ra nya'gi m'adi oyi ki kum'de
 kin.
¹⁰ In be ə, wongī ra'm ngayn ki ginn koji kin,
 Adi m'el m'ene, me'de nanyi ki lo ndəm ta row'ti.
 Lo kadi gəri nya ki m'nji m'nginə rə'de'ti goto.
¹¹ Be ə, me wongī'ti lə'm, m'un'n mindi'm m'ene:

* 3:2 3.2 Kər Isirayel'gi 12.7

A uri me be karkon'ti ki m'nji m'ra tado lə'de kam el ratata†.

¹² Be ə, ngannkon'm'gi, maji kadi indəi kumkədi do rə'se'ti, kadi de madi kare dann'se'ti aw ki me ki majel eke me ngan ki kadi aw si'ə adi təl gidi'ne adi Luwə ki nje kisi kumngayira el. ¹³ Toki bone Luwə nanyi ki lo kel'se ta'ti bay kin, maji kadi uləi dingəm me nan'ti ki ndo'gi kare kare pəti, dəkagilo'ti ki isi oyi do ndo bar bone bay kin. Rai be kadi majel ədi de kare dann'se'ti adi təl nje me ngan el. ¹⁴ Toki rəta'ti, j'in ki kində rə nan'ti ki Jeju Kirisiti. Nan k'in ə, kunme ki ndəki j'uni me'je j'adi'ə, ji təli njekunme'gi kin, kadi j'uwəi ba bititə tolta nya'gi'ti. ¹⁵ Makitu lə Luwə ene:

Dəkagilo'ti ki bone kin, re oyi ndu Luwə ə, ononyi'se kadi adi me'se ngan toki ndəki kaw'se'gi tanyi'n rə diləlo'ti kin be.

¹⁶ Ke nan'gi ə, oyi ndu Luwə ə təli tanyi rə diləlo'ti wa? In nje'gi ki Moji ɔrnon'de ə te se'de me be'ti ki Ejipiti inbe kin. ¹⁷ Eke nje'gi ki ra tə ə, wongi ra Luwə se'de bal do so wa? Wongi ra Luwə ki nje'gi ki rai majel ə ninn'de ra donan'ti bisiri bisiri diləlo'ti kin. ¹⁸ Eke nje ki ra tə ə, Luwə iw rə'ne kadi a uri be karkon'ti el ratata wa? In nje ki mbeti kadi təli rə'de go'ə'ti kin‡. ¹⁹ J'oo kadi asi kur me be karkon'ti lə Luwə el, tado mbeti kadi uni me'de adi'ə.

4

¹ Be ə, toki dəkagilo kunmində kur me be karkon'ti lə Luwə nanyi bay kin ə, maji kadi j'indəi kumkədi do rə'je'ti kadi de madi kare nja'a nanyi gogi el. ² Tado j'in kaa, toki iləimbər Poyta ki maji adi kaw'je'gi inbe kin

† 3:11 3.11 7-11; Pa'gi 95.7-11 ‡ 3:18 3.18 16-18; KOr Isirayel'gi 14.1-35; Pa'gi 95.11

tɔ ə, iləimbər kin adi'je tɔ. Nan k'in ə, Poyta ki maji ki kaw'je'gi oyi kin, to to nya ki kare rɔ'de'ti, tado taai ki kunme el. ³ Ningə j'in ki j'uni me'je, j'a j'asi kadi j'uri me be kərkon'ti kin, toki Makitu lə Luwə el'n ene: Me wongi'ti lə'm, m'iw rɔ'm m'ene:

A uri me be kərkon'ti lə'm el ratata*.

Nga ningə, toki rɔta'ti, Luwə tɔlta kulə lə'ne mayinu lo tunginn dɔnangi'ti. ⁴ Toki rɔta'ti, makitu lə Luwə elta ɔji'n dɔ ndɔ ki nja siri ene: «Luwə ɔr kon me ndɔ'ti ki nja siri dɔ kulə'gi'ti pəti ki ra'de†.» ⁵ Makitu lə Luwə el bay ene: «A uri me be kərkon'ti lə'm ki m'nji m'ra tado lə de kin el ratata‡.»

⁶ Nje'gi ki iləimbər Poyta ki maji adi'de kete, uni me'de dɔ ta'ti ki Luwə el'de el. Adi lo kadi a uri me be kərkon'ti lə Luwə kin goto. Re to be kaa, tarow to tagira bay kadi nje ki rangi a uri'ti. ⁷ In be ə, Luwə ində dɔ ndɔ ki rangi dana, bar'a ene: «Ndɔ ki bone». Luwə el ta'gi kin bal ngayn kete go ta'gi'ti ki kaw'je'gi mbeti ta'a'ti. El ta'gi kakin ki ta *Dabidi, me makitu Pa'gi'ti li'ə ki ndangi kete ene:

«Bone kin ə, oyi ndu Luwə ə,

ononyi'se kadi adi me'se ngan,» toki m'el'n'se kete.

⁸ Toki rɔta'ti, re Jojuwe ɔr non Isirayel'gi aw se'de me be kərkon'ti lə Luwə ə, Luwə a elta lə ndɔ kərkon ki rangi gogi el nga§. ⁹ Be ə, ndɔ kərkon ki rangi lə de'gi lə Luwə to non bay. A in ndɔ kərkon ki tanan ki ndɔ ki nja siri ki Luwə ɔr'n kon kin be. ¹⁰ Tado de ki ur lo kərkon'ti lə Luwə ə, a ɔr kon dɔ kulə'ti lə'ne, toki Luwə ɔr'n kon dɔ kulə'ti lə'ne kin be tɔ. ¹¹ Be ə, maji kadi j'indəi tɔgi dɔ rɔ'je'ti kadi j'uri me be kərkon'ti kin. Adi j'indəi kumkədi dɔ rɔ'je'ti kadi de madi kare dann'je'ti təl nje

* 4:3 4.3 Pa'gi 95.11 † 4:4 4.4 Lotum 2.2 ‡ 4:5 4.5 Pa'gi 95.7-8

§ 4:8 4.8 Ndukun ki nja joo 31.7; Jojuwe 22.4

mbəti ta ki ta Luwə'ti adi osi toki kaw'je'gi osi kete kin be el nga.

¹² Ta lə Luwə in ta kisi kumngayira, aw ki tōgi ngayn tō. Ta'a ati utə kiyərō ki ta kat'a in dow joo. Ta lə Luwə a ur rō'je'ti miriki miriki. A aw ɔdi dann ngarme'je ki ndil'je nu. Ningə ta rō'je'gi ki rōti ta nan, ki mbiti kaa aw ɔdi tō. Kɔjitarə'gi lə'je ki maji, ki ki majel ki mərta'gi ki dō ngarme'je'ti kaa, ta lə Luwə te ki ginn'ə. ¹³ Nya kare ki mbunə nyakində'gi'ti lə Luwə ki iyə rō'ne takum'ə'ti goto. Nya'gi pəti naji rō'de takum'ə'ti ar njay njay. Ningə in non Luwə'ti tō ə nan a ɔr ginn kulə ra'ne'gi.

Jeju in kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi

¹⁴ Adi j'uwəi kunme lə'je ki j'eli ta dō'ti non de'gi'ti taga kin ba, tado, toki rōta'ti, j'awi ki kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki aw ki tōgi, ki ində dɔran gangi. Adi in Jeju Kirisiti ki Ngonn lə Luwə. ¹⁵ *Kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi lə'je kakin, asi gaki kadi ingə kon se'je dō tōgi kasi'gi'ti el lə'je. Toki rōta'ti, inbe kaa, nanyi'ə me nya'gi'ti pəti to j'in be tō. Nan k'in ə, in osi me majel'ti nja kare el. ¹⁶ Adi j'ɔti ndəkba ki non kumbər konbe'ti lə Luwə ki nje memaji, ki me ki tinyi kati. Lo kin'ti ə, Luwə a inyə'n go majel'gi lə'je kō num, taa memaji li'ə kaa a nanyi se'je num, kadi to ra se'je dɔkagilo'ti ki me'je ge.

5

¹ Toki rōta'ti, kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi, kare kare pəti, Luwə ə mbəti'de dann de'gi'ti. Ningə Luwə ində'de kadi rai kulə lə'ne tado maji lə de'gi kakin. Kulə lə'de in kadi adi kadikare num, taa ujəi nyamosi kadikare adi Luwə tado majel'gi lə de'gi ki rai num tō. ² Kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi inbe ki dō'ne kaa, aw ki kasəl'gi lə'ne ngayn tō. Be tō ə, a asi kadi oo kumtondoo

lə nje ki gəri el ə rai majel ki de'gi ki ndəmi tarow.
³ In tado kasəl'gi li'ə kakin ə, a uje mosi kadikare adi Luwə tado majel'gi lə'ne inbe num, taa tado majel'gi lə de'gi num tɔ*. ⁴ Ra kulə to njekujənyamosi kadikare in kəsigonn, nan k'in ə de a ində rə'ne ki dɔ rə'ne tado k'ingə'n kəsigonn kin el. De a ingə kəsigonn kin ki takul bar ki Luwə bar'a taa. Nya kin ə ra, dəkagilo'ti ki bari'n *Aron.

⁵ Be tɔ ə, yan Kirisiti kaa to be tɔ. In inbe ə adi rə'ne tɔbar kadi n'təli'n kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki utə ndəgə'gi el. Nan ingə ji Luwə'ti ki el'ə ene:
 «In ə, in ngonn'm,
 Ulə ngirə bəne, m'in m'təl Baw'i.»

⁶ Me Makitu'ti lə Luwə, loki rangi'ti, Luwə el bay ene:
 «In njekujənyamosi kadikare ki a isi ratata,
 To Melkisedeki be†.»

⁷ Dəkagilo'ti ki Jeju in dənangi'ti ne bay, elta ki Luwə ki row'gi ki dangi dangi, taa el si'ə ta nja banyi banyi ki səl dɔ, ki ndu'ne kibo taa ki mann non kum'ne'ti, Luwə ki asi kadi ta'a ta koy'ti‡. Ningə Luwə oo dɔ ndu'ə tado kulə ki ulə də'ne ginn tɔg'ɔ'ti. ⁸ Toki rəta'ti, In Ngonn Luwə inbe, nan ki gorow kon'gi'ti kin pəti, ndo kadi təl rə'ne go Luwə'ti. ⁹ Loki Jeju tɔlta kulə'gi pəti ki ra kadi ra nga ningə, Jeju təl row kaji ki a to ratata tado de'gi pəti ki nje təl rə'de go'ə'ti. ¹⁰ Toki rəta'ti, Luwə ində kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi to Melkisedeki be.

Ndangi nan tado tusi row ki maji k'inyə kɔ el

¹¹ Nya'gi toi ngayn kadi j'eli dɔ ta'ti kin, nan k'in ə, lo kadi j'or me'ə kadi ar njay dɔ'se'ti adi gəri goto, tado ngan sese ngayn kadi in gəri me nya'gi kalangi. ¹² Toki

* 5:3 5.3 Lebitiki 9.7 † 5:6 5.6 5-6; Pa'gi 2.7, 110.4 ‡ 5:7 5.7 Mat 26.36-46; Mrk 14.32-42; Luk 22.39-46

rəta'ti, dəkagilo ki rai me ta'ti lə Luwə kin in ngayn nga, adi maji kadi təli njendo de'gi ndu Luwə nga. Nan biti bone kaa, in gei kadi de'gi ki rangi ə ndoi'se nya əjido ta lə Luwə ki ndoi lo kulə ngirə'ti nu inbe kin bay. Gei mba to ngann'gi ki kasi be bay um nyakuso lə ngatəgi'gi ki təg'ə to'ti el. ¹³ De ki nanyi ki lo kanyi mba kon'ne'ti in ngonn ki kasi. Gər k'elta də nya'ti ki rəta'ti el. ¹⁴ Nga ningə, nyakuso ki təg'ə to'ti in tado ngatəgi'gi. Tado kigo kulə'gi'ti ki isi rai ki ndə'gi kare kare pəti me kisikidətaa'ti lə'de, asi kadi ɔri mbunə nya ki maji ki nya majel nan'ti.

6

¹ Tado nya kin ə, maji kadi ji rai də nya'gi'ti ki ndəki ji ndoi'de kete lo kulə ngirə'ti nu əjido Kirisiti par el nga. Nan ki ngə sine kin, adi ji turi kum'je də nya'ti lə de'gi ki təgi gangi. Adi ji təli ji rei kadi ndoi'je nya'gi ki lo kulə ngirə'ti adi in: tusi kinyəi gorow njiyə'gi ki majel ki a aw se'je koy'ti kə, ² ki kunme kadi Luwə kin el nga to nyando'gi ki əjido batəm'gi ki dangi dangi, ki kində ji də'ti, ki kində njekoy'gi taa lo koy'ti, ki takigangi ki biti ki non'ti lə Luwə. ³ J'a ji ndoi nan nya lə de'gi ki təgi gangi nga, re Luwə adi'je tarow.

⁴ Adi j'uni to nyando, ta lə nje'gi ki təli osi me panjiyə'de'ti ki kete: kum'de in ki te ki takul kunji lə Luwə. Nanyi kadikare ki dəran'ti oyi num, taa ingəi Ndil Luwə num tə. ⁵ Ndigi Poyta ki maji lə Luwə kadi in ta ki maji ngayn, taa gəri nya ki əjido təgi'gi ki a rei nan'ti ki dəkagilo ki Luwə a ulə'n ngirə konbe ki a re num tə. ⁶ Nan re in be kaa, təli osi me panjiyə'de'ti ki majel ki kete kin gogi. Ko de'gi kakin, lo kadi de a təl re se'de ki nja joo bay kadi inyəi gorow njiyə'de goto. Toki rəta'ti, bəri

Ngonn lə Luwə dɔ kagidəsi'ti toki rangi ɓay. Ningə uləi rɔsɔl dɔ'a'ti takum de'gi'ti.

⁷ Adɪ j'uni nyando ki dɔ lo ndɔɔ'ti, loki dɔnangi anyi mann ndi ki isi ədi ki dɔkagilo'gi pəti, ə te ki kandi ki maji adi nje'gi ki de'gi ndɔi adi'de tɔ ningə, tɔji ki taga kadi Luwə njangi dɔ lo ndɔɔ kakin. ⁸ Nan re dɔnangi uwə tone'gi ki konn'gi yo ningə, in dɔnangi ki nda'a goto. Luwə a mann'a tɔlta dɔnangi kin in kadi uləi por dɔ'a'ti par.

⁹ Ngannkon'je'gi ki njendigi'gi lə'je, re j'elita kin be mindi kaa, ji gər me'je'ti maji kadi in, in dɔ row ki maji'ti. Dɔ row ki a te sese kaji'ti. ¹⁰ Toki rɔta'ti, Luwə in njera nya ki dana ki dɔkagilo'gi pəti. Adɪ me'ə a oyi dɔ nya ki maji'ti ki rai el. Rai ki njekunme madi'gi, ningə sii ta ra'a'ti ne ɓay. Nya ra'gi ki maji ki isi rai kin tɔji kadi in ndigi Luwə. ¹¹ Nan ndigi lə'je in kadi de ki ra dann'se'ti uwə tɔgi'ne ba, ə nanyi ki lo ra maji'ti toki sii rai kin biti ndɔ ki dɔboy'ti. Ningə a ingəi nya'gi pəti ki indəi me'se dɔ'ti. ¹² Ji ndigi kadi təli nje yai'gi el. Nan kadi ndaji panjiyə nje'gi ki uni me'de adi Luwə ə ai ki koreme. Nje'gi kin ə, ingəi nya maji'gi ki Luwə un'n ndu'ne kadi n'adi'de.

Nyakində me dɔ'ti ki rɔta'ti

¹³ Loki Luwə un ndu'ne adi Abiraham, dann go kunndu lə'ne kakin ki kiw rɔ me tɔ'ne'ti inɓe. Toki rɔta'ti, de ki rangi ki utə kadi iw rɔ'ne ki tɔ'a goto. ¹⁴ Luwə ene: «M'a m'njangi dɔ'i toki rɔta'ti, ə m'a m'adi ginn kawi'gi banyinan*.» ¹⁵ Abiraham ngəm go ndukun lə Luwə ki koreme. Be ə, ingə'n nya ki Luwə un ndu'ne ad'a. ¹⁶ Loki de'gi iwi rɔ'de ningə, iwi rɔ'de ki tɔ de ki boi utə'de. Kiw rɔ kakin a tɔji kadi ta'gi ki n'eli in ta'gi ki rɔta'ti.

* 6:14 6.14 Lotum 22.16-17

Adi a ində gangi ta'gi ki ta'de asi nan do'ti el. ¹⁷ Ningə Luwə ge toji nje'gi ki a ingəi nya maji'gi ki un'n ndu'ne kakin ki taga ar njay bay, kadi ndukun'gi lə'ne a yəti el. Be ə, dann go kun mindi lə'ne ki kiw rɔ bay. ¹⁸ Kun mindi in ki kiw rɔ in nya'gi ki joo ki de a yəti'de el. Be ə me kun mindi'ti eke me kiw rɔ'gi'ti lə Luwə kin, a in ta'gi ki ngom el ratata, adi ta'gi kin ulə dingəm me'je'ti ngayn, j'ingi ki j'inyəi nya'gi pəti kadi j'uwəi nya kindəmedəti, ki adi'je kin ba. ¹⁹ Nyakində me do'ti kin ra adi kisikidətaa lə'je to to kəy ki kində do mbal'ti be. In nya ki de a tadi do'ti el num, taa in nya ki ngan num tɔ, ningə ində ku gangi loki me Kəy'ti lə Luwə ki to dɔran'ti gangi, ə ur me lo'ti ki ar njay njay njay utə mad'a'gi. ²⁰ In lo kin ə, Jeju ur'ti kete non'ti ge to nje te tarow non'ti ge. Jeju təl kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki ratata to Melkisedeki be.

7

Melkisedeki njekujənyamosi kadikare

¹ Melkisedeki kakin in ngar ki bebo Salem'ti, taa in njekujənyamosi kadikare lə Luwə ki in do nya'gi'ti pəti. In ə ingə Abiraham loki təl lo təti rɔ'ti ki təti ngar'gi, ə njangi do'a tɔ. ² In ə, Abiraham ad'a ki kare me nya ki do'gi'ti, me nya'gi'ti pəti ki təl'n ta rɔ'ti. Ki dokete, kɔr me tɔ ki nan Melkisedeki in «ngar ki njera nya ki dana». Bay taa, Melkisedeki in ngar ki bebo Salem'ti tɔ, kɔr me tɔ kakin nan: «Ngar ki nje lapiya*.» ³ Makitu lə Luwə elta lə baw Melkisedeki eke ta lə kon'a el, num taa elta lə ginn kaw'gi el num tɔ. Bay taa, elta do koj'o'ti eke do koy'o'ti el ratata num tɔ. Tanan ki Ngonn lə Luwə, ningə in njekujənyamosi kadikare ki a isi ki dokagilo'gi pəti.

* 7:2 7.2 1-2; Lotum 14.17-20

⁴ In gəri maji kadi Melkisedeki in de ki nda'a in ngayn. Be ə, kaw'je Abiraham inbe kaa, ad'a ki kare me ki dɔgi'ti, me nya'gi'ti pəti ki təl'n lo rɔ'ti†. ⁵ Nan de'gi ki ginn koji'ti lə *Lebi, ki sii rai kulə kujənyamosi kadikare, tɔgi isi dɔ'de'ti, kigo ndukun'ti lə Moji, kadi taai ki kare me ki dɔgi'ti me nya'gi'ti pəti ki ingəi ji ngann Isirayel'ti adi in ngannkon'de'gi, ki in ginn kaw'ti lə Abiraham. ⁶ Melkisedeki in ginn koji'ti lə Lebi el, nan Abiraham ad'a nya kare me ki dɔgi'ti me nya'gi pəti ki ingə. Adi Melkisedeki njangi dɔ Abiraham ki Luwə un ndu'ne ad'a. ⁷ Ningə toki rɔta'ti, ngatɔgi ə a njangi dɔ ngonn ki du. ⁸ Ginn kaw'gi lə Lebi ki nje taa ki kare me ki dɔgi'ti, me nya maji'gi'ti ji ndəgi Isirayel'gi'ti, in de'gi ki a oyi. Nan ki ɔjido Melkisedeki, Makitu lə Luwə el kadi in, isi kumngayira. ⁹ Ki dɔboy'ti, ta ki kadi j'eli ənn: dɔkagilo'ti ki Abiraham adi ki kare me ki dɔgi'ti me nyakingə'ne'gi'ti pəti kin, Lebi ki ginn kaw'a'gi in nje taa ki kare me ki dɔgi'ti me nya'gi'ti pəti kin kaa, adi tɔ. ¹⁰ Toki rɔta'ti, dɔkagilo'ti ki Melkisedeki ingə'n Abiraham kin, oji Lebi el ɔay, nan k'in ə, in mosi kaw'ne Abiraham'ti nga.

¹¹ Me ndukun'ti lə ngann Isirayel'gi, in de'gi ki ginn koji'ti lə Lebi ə maji kadi de'gi mbəti'de adi rai kulə kujənyamosi kadikare'gi. In njekujənyamosi kadikare'gi to Aron be. Nan row ra kulə kujənyamosi kadikare lə'de to asi nan berere el. Re in be el ə, de a sangi njekujənyamosi kadikare ki rangi to Melkisedeki be ɔay el nga. ¹² Nga ningə, re row ra kulə kujənyamosi kadikare ki ginn kaw'ti lə Lebi yəti ningə, in go'ti kadi ndukun kaa yəti tɔ. ¹³ Ningə Burəbe lə'je ki ta'gi kin ɔjido'a, in ginn kaw'ti lə Lebi el, nan in ginn kaw'ti ki rangi. Ningə ginn kaw'ti kin, de madi ki ra kulə to njekujənyamosi

† 7:4 7.4 KNK 2.29

kadikare dɔ ringiri lo'ti goto. ¹⁴ De'gi pəti gəri kadi oji Burəbe lə'je ginn koji'ti lə Juda. Ningə ki ɔjido ginn koji kin, Moji elta madi dɔ'ti el, loki elta ki ɔjido njekujənyamosi kadikare'gi.

Njekujənyamosi kadikare ki rangi ki tanan ki Melkisedeki

¹⁵ Ngosine nya'gi toi ar njay nga. Njekujənyamosi kadikare ki rangi ki in ginn koji'ti lə Lebi el, ki to to Melkisedeki be re. ¹⁶ In təl njekujənyamosi kadikare ki gorow lə ndukun kigo koji ki darɔ'ti el, nan kigo tɔgi kisikidɔtaa'ti ki a to ratata. ¹⁷ Toki rɔta'ti, Makitu lə Luwə el ene:

«In njekujənyamosi kadikare ki ratata, toki ndɔ ki Melkisedeki isi'n be.»

¹⁸ Be ə, kunndu'gi ki kete, in ki buji kɔ tado tɔg'ɔ goto, taa nda'a kaa goto tɔ. ¹⁹ Ndukun'gi lə Moji asi kadi rai adi de'gi asi nan berere takum Luwə'ti el. Nga ningə nya kindəmedɔti ki maji utə ndukun'gi lə Moji in ki kadi'je. Ningə ki takul'ə j'asi kadi ji re ki rɔ Luwə'ti. ²⁰ Nya ki rangi ɖay, nya'gi kin pəti rai nya ki takul kiw rɔ lə Luwə. Nan ndəgə'gi tei njekujənyamosi kadikare ki kanji kun mindi lə Luwə. ²¹ Nan ki ɔjido Jeju, Luwə iw rɔ'ne, loki el ene:

«M'in Burəbe m'a m'iw rɔ'm m'a m'ɤyətɪ mindi'm el, nan m'a m'el m'ene: in njekujənyamosi kadikare ki ratata.»

²² Be ə, ki row kiw rɔ lə Luwə kin, ji tinyi me'je kati kadi j'ingəi kunmindɪ ki sigi ki maji utə in ki kete kin sanyi ki takul Jeju.

²³ Nya ki rangi ɖay, njekujənyamosi kadikare ki ginn koji'ti lə Lebi banyinan. Nan k'in ə, koy tɔl'de taa taa adi lo kadi rai kulə kujənyamosi kadikare kin ratata goto.

²⁴ Nan Jeju in nje kisi ratata, ningə kulə kujənyamosi kadikare li'a a toki non'ne'ti to. ²⁵ In be ə, Jeju asi kadi kaji ki ratata de'gi ki nje re ki rə Luwə'ti ki takul'ə. Toki rəta'ti, in nje koy el adi a elta ki Luwə ki dəkagilo'gi pəti tado lə'de.

²⁶ Jeju in kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki maji kadi j'ingəi. In ar njay num, ra nya ki majel nja kare el num, taa Luwə ɔs'ɔ ngərəngi kadi njeramajel'gi'ti num to. Ningə, un'ə ində adi isi ngərəngi dərən'ti nu, də nya'gi'ti pəti. ²⁷ Jeju to to ndəgi kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi kam el, adi in nya ki nda'a goto rə'a'ti kadi uje nya mosi ki ndə'gi kare kare'gi pəti ki kadi Luwə inyə'n go majel'gi lə'ne inbe num, taa kadi inyə'n go majel'gi lə bulə de'gi pəti kə to. Jeju uje nya mosi kadikare nja kareba par ə asi naki. Adi in kadikare darə'a inbe ki adi də kagidəsi'ti kin. ²⁸ Tado ndukun lə Moji ində ji'ne də de'gi'ti madi ki kulə ra'de asi nan el, to njekujənyamosi kadikare'gi kibo. Nga ningə kiw rə lə Luwə ki re go ndukun'ti, ində ji'ne də Ngonn'o'ti to kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi, in ki asi nan biti ki non'ti.

8

Jeju in njekujənyamosi kadikare kibo

¹ Ta ki bo utə ki kadi j'eli də ta'ti kin ə to kin: J'awi ki kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki be kin non, ki isi me dərən'ti, dəjikəl lo kisi Konbe'ti lə Luwə, ki nje təgi ki əti bol*. ² Isi nje ra kulə lə'ne adi Luwə me lo'ti ki ar njay, ki me *kəyku ki rəta'ti ki Burəbe inbe ə ra um in de ə ra el.

³ Kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi, kare kare pəti, kulə lə'de in kadi adi nya'gi Luwə num, rei ki kadikare

* 8:1 8.1 Pa'gi 110.1

mosi'gi num tɔ. Be tɔ ə, in gorow'ə'ti kadi Jeju kaa, aw ki nya kadi adi kadikare'ti tɔ. ⁴ Toki rɔta'ti, re Jeju in dɔnangi'ti ne ningə, a in njekujənyamosi kadikare el, tado njekujənyamosi kadikare'gi ki isi rai kulə kin kigo ndukun'ti lə Moji, sii dɔnangi'ti ne ə binəm nga. ⁵ *Njekujənyamosi kadikare'gi kakin, isi ra kulə me kəyku'ti lə Luwə. Nan kəy kin in ndil nya par ki rɔta'ti ki to dɔran'ti. Toki rɔta'ti, loki Moji ulə ngirə kadi ra kəyku lə Luwə, Luwə el'ə ene: «Ur mbi maji oo'n dɔ ta ki m'a m'el'i kam: maji kadi ra kəyku lə Luwə kin toki ndɔki m'ɔ'ji dɔ mbal'ti†.» ⁶ Nan ngɔsine, Jeju aw ki kulə ki nda'a in ngayn utə kulə lə njekujənyamosi kadikare'gi. Adi in ə, in nje ra mbunə lo'ti tado kunmindɪ ki maji utə, ki ngirə in ki kində dɔ kunndu'ti ki maji utə tɔ.

Kunmindɪ ki kɔkɔ ki ki sigi

⁷ Re kunmindɪ ki kete asi kadi tɔlta'ne ndaki nga ə‡, Luwə a aw ki ndoo kində kunmindɪ ki rangi ki njajoo el nga. ⁸ Nan, Luwə kɔl ki de'gi lə'ne tado majel'gi ki rai, ene:

Oyi ndɔ'gi a rei non,
 ki m'a m'un mindi'm ki sigi,
 ki de'gi ki Isirayel'ti num,
 ki de'gi ki Jude'ti num tɔ.

⁹ Kunmindɪ kin, a to to kunmindɪ,
 ki ndɔki m'un ki kaw'de'gi el,
 ndɔki m'uwə'n ji'de

kadi m'te'n se'de dɔnangi Ejipiti'ti ki taga kin.
 Lo kadi rai dɔ nja'de'ti sə'm me kunmindɪ'ti kin goto.
 Be ə, m'in Burəbe, m'a m'təl gidim madi'de tɔ.

¹⁰ Burəbe ene:

† 8:5 8.5 Tekitaga 25.40 ‡ 8:7 8.7 Tekitaga 24.3-8

Kunmindî ki m'a m'un madi
 de'gi ki Isirayel'ti go ndo'gi'ti kin ə to kin:
 M'a m'adi'de nyagər
 kadi gəri ndukun'gi lə'm,
 M'a m'ndangi ndukun'gi kakin ngarme'de'ti.
 M'a m'in Luwə lə'de,
 ə a in de'gi lə'm tɔ.

¹¹ De madi kare ki a aw
 ndo'de ki me be'ti lə'ne,
 eke ngonkon'ne kadi gəri'm goto,
 tado de'gi pəti,
 ulə ngirə dɔ de'gi ki togi'ti biti te'n dɔ ngann'gi ki
 du'ti,
 a gəri m'in.

¹² M'a m'inyə go ra go'ti el'gi lə'de kɔ,
 me'm a oyi dɔ majel'gi'ti lə'de ratata§.

¹³ Lokî Luwə elta dɔ kunmindî ki sigi'ti ningə, in kin
 oji kadi təl in ki kete to nya ki kəkɔ'ti. Ningə j'in pəti
 ji gəri kadi re nya to kəki ningə nanyi ngayn el kadi a
 goto.

9

Row kosi məkəsi nanga non Luwə'ti ki kete

¹ Kunmindî ki kete kaa, aw ki ndukun'gi ki toji de'gi
 gorow gosi Luwə, eke aw ki lo kəy ki dɔnangi'ti ne tɔ.
²*Kəyku lə Luwə ki gangi me'ə joo in ki ra. Me kəy'ti ki
 dɔkete, ki bari'ə lo ki ar njay, lo kində lambi ki baji'ə
 in siri isi me'ti. Taa, tabilə ki mapa kadikare ki kadi
 Luwə in dɔ'ti, isi'ti non tɔ. ³ Ningə kəy ki nja joo ki
 ku gangi lo ra ta'ti, in lo ki bari'ə Lo ki ar njay njay njay
 utə ndəgi lo'gi. ⁴ Lo kin'ti ə bukî nduji kagi'ti ə iləi
 por dɔ'ti adi on ningə bany'a əti mbin in ki k'ilə nya'ti

ki ra ki ɔr. Sanduki kunmindɪ ki gidə in ki ra ki ɔr in'ti. Me sanduki'ti kakin ə, ku madi ki nyakusɔ ki ɓari'ə mann rosi me'ə in səm'ti. Ku kakin gidə in ki ra ki ɔr tɔ. Ə kagi tɔsi lə Aron ki ndɔki uwə mbi'ne in me'ti tɔ. Ningə bar mbal'gi ki ndangi ta'gi ki ɔjido kunmindɪ'gi in me'ti tɔ. ⁵ Dɔ sanduki'ti kakin ə, tɔli kagi'gi joo ki toi to *Malayka'gi ki ɓari'de eyina seruben'gi, ki ai ki kɔsigonn ngayn indəi'de dɔ'ti. Malayka'gi kakin naji bagi'de dɔ lo siyə mosi kadikare ki ɔji go k'inyə go majel'gi lə de'gi kɔ. Nan k'in ə, in dɔkagilo ki kadi de ɔr'n ginn ta'gi kin pəti el ɓay.

⁶ Kəyku kakin in ki gangi lo joo. Njekujənyamosi kadikare'gi uri me kəy'ti ki dɔkete ki ndo'gi kare kare pəti tado ra kulə lə'de*. ⁷ Nan me kəy'ti ki nja joo, kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki kar'ne ba par ə, a ur'ti nja kare me ɓal'ti ki kare. Lo kin'ti ə a re ki mosi da kadi adi kadikare'ti Luwə kadi inyə'n go majel'gi lə njekujənyamosi kadikare kibo inɓe kin kɔ num, ta nya ndəgi bulə de'gi ki rai kigo me ndigi'ti lə'de el num tɔ†. ⁸ Ndil Luwə ki ndo'je ki takul nya'gi kin kadi dɔkagilo'gi pəti ki me kəyku lə Luwə ki dɔkete kin to'n ba ɓay ningə, takəy kur me lo'ti ki ar njay njay njay utə mad'a'gi kin in ki te el ɓay. ⁹ Nyakɔji'gi kin in ndil nya'gi ki dɔkagilo'ti ki ɓone. Kɔr me'ə nan: kadikare'gi ki nya mosi'gi ki j'isi j'adi Luwə kin asi kadi rai adi me de ki nje ra kulə kadi Luwə ki asi nan berere el. ¹⁰ Toki rɔta'ti, nya'gi kin in ndukun'gi ki ɔjido nyakusɔ eke nya kanyi ki kuji nyara'gi ki ɔjido togɪ ji ki mann par. Nya'gi kin in kuji nyara lə de'gi ki dɔnangi'ti ne. Nda'de to'ti tado dɔkagilo ki nden be par, biti dɔkagilo'ti ki Luwə a ində'n ginn ndukun'gi ki sigi.

* 9:6 9.6 Kɔr Isirayel'gi 18.2-6 † 9:7 9.7 Lebitiki 16.2-34

Kirisiti adi rɔ'ne kadikare'ti

¹¹ Nan Kirisiti re to kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi kadi adi'je nya maji'gi ki toi ne nga. Kirisiti ur me kəyku'ti kibo ngayn num, asi nan berere num tɔ. In kəyku ki de'gi ə rai ki ji'de el num, taa in kəy ki goto dɔnangi'ti ne num tɔ. ¹² Kirisiti ur me kəy'ti ki ar njay njay njay utə mad'a'gi kakin nja kareba par. Ur me kəy'ti kakin ki mosi bal binyə eke ki mosi ngann mangi'gi el, nan ki mosi'ne inbe. In ki row kin ə, Kirisiti ugə'n dɔ'je nja kareba par ratata dɔ majel'gi'ti. ¹³ Toki rɔta'ti, kigo nyajibəlbe'ti, de'gi a tɔli bal binyə'gi ki ngann mangi'gi, ə a siyəi mosi'de'gi ki bu ngonn kon mangi ki kulə por dɔ'ti dɔ de'gi'ti ki rai majel‡. Rai nya'gi kin be kadi de'gi kakin tɔli ki kar njay gogi kigo nyajibəlbe'ti. ¹⁴ Re nya kin in ki rɔta'ti kadi mosi da'gi awi ki tɔgi ningə, mosi Kirisiti, tɔg'ɔ a utə mosi da'gi sanyi ngayn bay. Nan Kirisiti inbe un rɔ'ne adi Luwə to nya kadikare ki ar njay ki tɔgi lə Ndil Luwə ki nje kisi ratata. Mos'o kakin a tɔgi ngarme'je adi ar njay kadi ji ra nya'gi ki majel ki a aw se'je koy'ti el. Nga ningə, j'a j'asi kadi j'a ra kulə j'adi Luwə ki nje kisi kumngayira ba.

Kunmind ki sigi me mosi'ti

¹⁵ Be ə, Kirisiti in nje ra mbunə de'gi'ti ki Luwə ki row kunmind ki sigi. Tado kadi nje'gi ki Luwə bar'de ingəi nya nduwə ki a to ratata ki Luwə un ndu'ne adi'de. Nya kin a ra nya, tado Kirisiti oy ningə mos'o taa de'gi ilə'de taa ta nya'gi'ti ki majel ki isi rai nya dɔkagilo'ti ki in ginn tɔgi'ti lə ndukun ki kete.

¹⁶ J'ingəi kadi re de ra makitu kunmind ki ɔjido lowə nya nduwə tor'ne'ti ningə, maji kadi de'ə kakin a oy bay taa, noj'o'gi a lowəi nan nya nduwə. ¹⁷ Toki rɔta'ti, re de

‡ 9:13 9.13 Lebitiki 16.14-16; Kɔr Isirayel'gi

in ki dɔ'ne taa ɓay ə, nda makitu kunmindɪ ki ɔjido nya nduwə goto. Loki de'ə kakin oy nga ningə nda'a to. ¹⁸ Be tɔ ə, kunmindɪ ki kete ka, lo kadi aw ki tɔgi ra kulə kete goto non mosi'ti ki anyi. ¹⁹ Loki Moji ɔr me ndukun'gi pəti toki ndangi'n me makitu'gi'ti ki mi non bulə de'gi ki Isirayel'ti pəti ningə, un mosi ngann mangi'gi ki mosi bal bati'gi ki pote'de ki mann ji'ne'ti. Ningə un baji kagi madi ki ul njuki ki əti maji ngayn ki ɓari'ə nan ijopi. Baji kagi kakin in ki ɓir ginn'ə ki ku ki rai ki bin bati'gi adi sol lom lom ə kər njir njir tɔ. Ningə kagi kakin ə, ulə me mosi'ti ə siyə dɔ makitu'gi'ti ki ndangi ndukun'gi me'ti num taa dɔ bulə de'gi'ti num tɔ. ²⁰ Dɔkagilo siyə mosi'ti, Moji ene: «In kin in mosi Kunmindɪ ki Luwə un ndu'ne dɔ'ti adi'se, kadi tɔli rɔ'se go'ti§.» ²¹ Be tɔ ə, siyə'n mosi kakin dɔ kəyku'ti lə Luwə ki dɔ nyara kulə'gi'ti pəti ki me'ti tɔ. ²² Toki rɔta'ti, kigo ndukun'ti, nya'gi pəti nje ki nanyi in boi el, a tɔli'de ki k'ar njay'ti ki takul mosi par. Ningə ki kanji mosi ki siyə, k'inyə go majel'gi a goto tɔ.

Kun rɔ kadi lə Kirisiti ɔr majel'gi kɔ

²³ Nya'gi ki taainan ki nya'gi ki rɔta'ti ki dɔran'ti pəti maji kadi in ki təl'de ki k'ar njay'ti ki row kin. Ningə ki ɔjido nya'gi ki rɔta'ti ki me dɔran'ti inbe kaa, gei nya kadikare mosi ki maji utə mosi da'gi sanyi. ²⁴ Toki rɔta'ti, Kirisiti ur me kəyku'ti lə Luwə ki de'gi rai ki ji'de el ki in ndil nya ki rɔta'ti ki me dɔran'ti. Nan in aw me dɔran'ti, ɔji rɔ'ne takum Luwə'ti, isi el si'ə ta tado lə'je. ²⁵ Jezu aw me dɔran'ti kadi adi rɔ'ne kadikare'ti Luwə nja banyi banyi el. Nan kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ur me kəy'ti ki ar njay njay njay utə mad'a'gi kakin ki ɓal'gi kare kare pəti, ki mosi da'gi. ²⁶ Re in be el ə, Kirisiti a ingə kon nja banyi banyi lo kulə ngirə dɔran

§ 9:20 9.20 19-20; Tekitaga 24.3-8

ki dɔnangi'ti nu. Nan toki rɔta'ti, Kirisiti re nja kareba dɔkagilo ki dɔboy'ti, kadi bɔr majel kɔ, ki takul darɔ'a ki un adi Luwə nya mosi'ti. ²⁷ Ningə in ki kində dɔ'a dana kete, kadi de ki ra ra a oy nja kare par, ningə go koy'o'ti, Luwə a gangi ta dɔ'a'ti. ²⁸ Be tɔ a, Kirisiti adi rɔ'ne nja kareba par, kadi bɔr majel lə bulə de'gi. Ningə a ɔji rɔ'ne ki nja joo ɖay, nan k'in ə, in tado bɔr majel el nga, nan kadi aji nje'gi ki isi nginəi ndɔ təl'ə.

10

Kirisiti adi rɔ'ne nya mosi'ti nja kareba par

¹ Ndukun'gi lə Moji in ndil nya'gi ki rɔta'ti ki a rei, um in darɔ nya'gi inbe el. Be ə, lo kadi ari de'gi ki isi rei rɔ Luwə'ti njay goto. Re ujəi nya mosi kadikare ki ɖal'gi kare kare pəti ka lowə goto. ² Re in be el ə, nje'gi ki isi ujəi nyamosi kadikare adi Luwə gosi'ə kin, Luwə a ar'de njay dɔ majel'gi lə'de kɔ pəti nja kareba par. Lo kadi me'de a olo dɔ majel'gi'ti lə'de gogi ɖay a goto. Ningə ginn kujənyamosi kadikare kaa, a gangi tɔ. ³ Nan toki rɔta'ti, ki row kujənyamosi inbe kin ə, me de'gi olo'n dɔ majel'gi'ti lə'de ɖal'gi kare kare pəti. ⁴ Tado mosi ngann mangi'gi ki mosi bal binyə'gi asi kadi bɔr majel'gi kɔ el.

⁵ In be ə, loki Kirisiti isi re me dɔnangi'ti, el Luwə ene: «In ge nyamosi el num, kadikare el num tɔ, nan uwə darɔ'm.

⁶ In ra rɔnel dɔ kujənyamosi kadikare'gi ki on row raki el num, taa kujənyamosi kadikare'gi tado bɔr majel n'eli el num tɔ.

⁷ Ningə m'el m'ene:

Oo Luwə m'in ne, m're dɔnangi'ti kadi m'ra ndigi lə'i,

Toki ndangi me makitu'ti ki kar njay oji'n do m*.»

⁸ Ta ki dokete ki Kirisiti el ə to kin: «Ndoki kete in ge kujənyamosi kadikare'gi el num, kadikare'gi el num, kujənyamosi kadikare'gi ki on row raki el num, taa kujənyamosi kadikare'gi tado bər majel'gi el num to, nya'gi kin pəti nəli nu el». Nga kin ə, kujənyamosi kadikare'gi kin pəti, in ki ra'de kigo ta'gi'ti ki in ki ndangi kigo ndukun'ti. ⁹ Kirisiti təl el bay ene: «Oo, m're donangi'ti kadi m'ra go ndigi lə'i». Kirisiti buji nya mosi'gi ki kete, ə un rə'ne to nya mosi ki sigi ində tor'ti. ¹⁰ Jeju Kirisiti ra nya ki Luwə ndigi. Be ə, adi darə'ne nya mosi'ti, nja kareba par, kadi taa'n'je ilə'je taa do majel'ti.

¹¹ Ningə njekujənyamosi kadikare'gi kare kare pəti, awi ki nja'de taa, ndo kare kare pəti tado ra kulə lə'de non Luwə'ti. Adi kadikare nya mosi ki kare inbe kin ki dokagilo'gi pəti. Nan nya mosi kin asi bər majel'gi lə de'gi el ratata†. ¹² Nan Kirisiti, adi rə'ne nya mosi'ti nja kareba par tado bər majel'gi, ə aw isi dojikol Luwə'ti ki non'ne'ti. ¹³ Ngosine ki isi dojikol Luwə'ti, biti kadi Luwə təl njeban'gi lə'i nyakində nja'i'ti ginn togi'ti be. ¹⁴ Be ə, ki takul nya mosi ki kare inbe kin, təl'n de'gi ki ar'de njay do majel'ti ki kasi nan berere'ti ratata.

¹⁵ Ndil Luwə ka mannaj'a ar njay to, ningə ta ki dokete ki el ə to kin:

¹⁶ «Burəbe ene:

Kunmindi ki m'a m'un se'de,

Go ndo'gi'ti kin ə to kin:

M'a m'ində ndukun'gi lə'm do ngarme'de'ti,

M'a m'ndangi'de me'de'ti, me mərta'gi'ti lə'de.»

¹⁷ Ningə təl el bay ene:

«M'a m'adi me'm olo do majel'gi'ti lə'de el num,

* 10:7 10.7 5-7; Pa'gi 40.7-9 † 10:11 10.11 Tekitaga 29.38

taa dɔ kulə ra'de'gi'ti ki gorow'ə'ti el num tɔ†.»

¹⁸ Nga ningə loki majel'gi in ki k'inyə go kɔ, nda'a nya mosi ki kadi de a ra bay taa a bɔr'n majel goto.

Ji rei ndəkba ki rɔ Luwə'ti

¹⁹ Be ə, ngannkon'm'gi, ji gər kadi tarow in ki te non'je'ti kadi j'uri loki ar njay njay njay'ti utə mad'a'gi ki takul mosi Jeju Kirisiti ki anyi. ²⁰ Te tarow ki sigi ki a to ratata ki takul ku gangi lo ki ində gangi, adi in darɔ'a inbe ki adi nya mosi'ti dɔ kagidəsi'ti. ²¹ J'awi ki kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi ki in ki kində dɔ Kəy'ti lə Luwə. ²² Adi ji rei ndəkba ki rɔ Luwə'ti ki me ki rɔta'ti, ki kunme, ki tadi el, ki me ki ar njay ki uwə'je ki ta el, ki darɔ ki togi ki mann ki ar njay. ²³ Adi ji nanyi dɔ nya kindəmedɔti ki j'isi j'iləi mbər'ə kin ngan, tado nya'gi ki Luwə un ndu'ne kadi n'ra n'adi'je, a ra tado in nje ra nya ki low'ə'ti. ²⁴ Adi j'indəi kum'je go nan'ti yo ge ki ne ge, ki gorow kulə dingəm me nan'ti kadi ji ndiginan num, ji rai nya'gi ki maji num tɔ. ²⁵ Adi j'inyəi ta re lo kawnan'gi'ti lə'je el toki nje ki nan'gi isi rai be kin. Nan adi j'uləi dingəm me nan'ti yo ge ki ne ge, tado toki oyi, ndɔ re lə Burəbe in ndəkba.

²⁶ Ji gər ta ki rɔta'ti ə binəm. Ningə, go gər ta ki rɔta'ti kin ə, ji ra majel kigo me ndigi'ti lə'je ə, kadikare mosi ki rangi ki a bɔr majel'gi lə'je goto nga. ²⁷ Nya kareba ki nanyi tado lə'je, in nginə ki rɔ dadi par par takigangi lə Luwə ki por ki əti bol ki a on nje mbət'ə'gi. ²⁸ Re de madi mbəti kadi təl rɔ'ne go ndukun'gi'ti ki Moji ndangi ə, a ingə koy ki kanji k'oo kumtondoo, re de'gi joo eke mutə manyinaji dɔ mbəti təl rɔ go ndukun'gi'ti li'ə kin. ²⁹ Toki rɔta'ti, de ki kidi Ngonn lə Luwə ə, a ingə kində kɔji ki ngan ngayn bay. Nya ki ra

† 10:17 10:17 Jeremi 31.33-34

kin ɔji kadi ilə kɔji dɔ mosi kunmindɪ ki ar'a njay. Taji Ndil Luwə ki ra'je adi ji gər memaji li'ə. ³⁰ Toki rɔta'ti, ji gər Luwə ki ene:

«M'in ə, m'in nje dal ban num, taa nje kadi nya de ki ra ra kigo kulə ra'a'ti num tɔ!

«Taa ilə dɔ'ti ɓay ene:

Burəbe a gangi ta dɔ de'gi'ti lə'neɗ.»

³¹ In nya ki əti ɓol ngayn kadi de osi me takigangi'ti lə Luwə ki nje koy el.

³² Adi me'se olo dɔ nya'ti ki ra nya kete, dɔkagilo'ti ki ingəi lo kunji lə Luwə. Kalangi ba go'ti par ə, ingəi kon ngayn, nan k'in ə uwəi tɔgi'se ba ta rɔ'ti kibo kin.

³³ Nje ki nan'gi dann'se'ti, de'gi taji'de ge adi'de kon ge takum bulə de'gi'ti. Ningə nje ki nungi in ndəkba kadi ɔsi ginn nje'gi ki isi ingəi ko kon'gi kin. ³⁴ Toki rɔta'ti, ingəi kon ki nje'gi ki in kəy dangay'ti. Taa ndigi ki rɔnel kadi de'gi taai nya maji'gi lə'se dɔ tɔgi'ti, tado in gəri kadi awi ki nya'gi ki Luwə un mindi'ne kadi n'ra n'adi'se, ki nya'gi ki nda'de utə nya maji'gi lə'se, taa a toi ratata tɔ. ³⁵ Ononyi'se kadi inyəi ta kunme lə'se, tado ki gorow kunme kin, a ingəi nyakugə goji kibo ngayn. ³⁶ Maji kadi nanyi ki lo kuwətɔgiba'ti, kadi rai nya ki Luwə ndigi ə ingəi nya ki un'n ndu'ne kadi n'a n'ra.

³⁷ Toki rɔta'ti, makitu lə Luwə el ene:

«Dɔkagilo ki gɔji ngayn'ti, nanyi ngayn el nga, nje re a re toki rɔta'ti, a ɔr ndɔ awi'n kete el.

³⁸ Ningə, Luwə ene, de ki njera nya ki dana ta kum'ne'ti, a isi ki dɔ'ne taa ki takul kunme.

Nan re təl gogi me majel'ti ə, rɔ'm a nəl'm si'ə el*».

§ 10:30 10.30 Ndukun ki nja joo 32.35 * 10:38 10.38 Abakuki 2.3-4

³⁹ Nan, j'in dann'de'gi'ti ki nje təl gogi ki tado nanyi kə el. Nan j'in mbunə nje'gi'ti ki uni me'de, ə in də row kajit'i kin.

11

Ta də kunme'ti lə kaw'gi Isirayel'gi

¹ Tado kunme kadi Luwə, in gorow k'ingə nya ki de ində me'ne dət'i, taa in nya ki ra adi de tinyi me'ne kati də nya'gi ki rəta'ti ki oo ki kum'ne el. ² In ki takul kunme lə'de ə, kaw'je'gi ki kete, me Luwə nəl'ə dət'i.

³ Ki takul kunme ə, ji gəri'n kadi dərən ki dənangi ki nya'gi ki me'ti, Luwə ra'de ki ta ki ta'ne'ti. Be ə, Luwə ra nya'gi ki j'oo'de, ki takul nya'gi ki j'oo'de el. ⁴ Ki takul kunme ə, Abel adi'n kadikare Luwə. Kadikare li'ə maji utə yan Kanyi. Ki takul kunme lə Abel ə, Luwə ndigi'n kadikare'gi li'ə, ə mannaj'i li'ə kadi in de ki njera nya ki dana. Toki rəta'ti Abel oy inbe, nan ki takul kunme li'ə, nya'gi ki ra'de isi eli'je ta bit'i bəne*.

⁵ Ki takul kunme ə Luwə un'n Enəki ki rə'ne'ti ki kanji kadi oy. Lo kadi de ingə goto, tado Luwə un'ə aw si'ə rə'ne'ti dərən'ti nu. Makitu lə Luwə ene: «Kete bay taa kadi Luwə un'ə aw si'ə dərən'ti, Enəki nəl Luwə†.»

⁶ De ki a nəl Luwə ki kanji kunme goto. Ningə de ki isi re ndəkba ki rə Luwə'ti, kadi gər me'ne'ti maji toki Luwə isi non toki rəta'ti num, taa isi ugə goji nje'gi ki isi sangi'ə num tə.

⁷ Ki takul kunme ə, Nuwe ra'n tokibo kadi aji'n rə'ne num, aji'n ginn de'gi ki me kəy'ti lə'ne num. Ra be tado Luwə ndəj'ə də nya'gi'ti ki a rai nya, ki de'gi oyi ki kum'de el bay nan Nuwe un me'ne də ta'ti ki Luwə el'ə. Ki gorow kunme lə Nuwe kin ə, ta ki gangi re'n də

* 11:4 11.4 Lotum 4.3-10 † 11:5 11.5 Lotum 5.24

de'gi'ti ki dɔnangi'ti. Ningə ki takul kunme li'ə ə, Luwə tel'n'ə de'ti ki njera nya ki dana‡.

⁸ Ki takul kunme lə Abiraham ə, loki Luwə ɖar'a ningə, ndigi ta'a'ti. Abiraham ndigi ta ɖar'ti lə Luwə ə ində taa osi dɔ row'ti ə aw me be'ti ki gər nja kare el, ki un ndu'ne kadi n'a n'ad'a nya nduwə'ti. ⁹ Ki takul kunme ə, in aw isi'n to mbah dɔnangi'ti ki Luwə un ndu'ne kadi n'a n'ad'a. Abiraham aw isi ginn *kəyku'ti nan'ti ki *Isaki in ki *Jakobi. Ingi kaa, in nje k'ingə nya nduwə inbe ki kare ki Luwə un'n ndu'ne adi Abiraham kin tɔ§. ¹⁰ Abiraham nginə kadi n'isi me bebo'ti ki ngirə ngan maji, ki Luwə inbe mərta dɔ row ra'a'ti kete bay taa, ində bebo kakin ki darɔ'ne inbe tɔ.

¹¹ Ki takul kunme lə Sara ki in kuji dene tɔ ə, dɔkagilo'ti ki ɖugə yipi ə binəm mindi kaa, Luwə ad'a tɔgi ad'a oji ngonn, tado tadi el toki Luwə in nje ra nya ki low'ə'ti ə un ndu'ne kadi n'a n'ra. ¹² In be ə, ki takul de ki kare inbe ki ɖugə yipi adi ndɔ'a nanyi ngayn el dɔnangi'ti inbe kin ə, ginn koji ki banyinan to mee'gi ki dɔran'ti eke nangira ki ta ba'ti ki dum tudə kɔr'de, tei'ti.

¹³ De'gi pəti ki uni me'de adi Luwə kakin oyi ki kanji kadi ingəi nya maji'gi ki Luwə un'n ndu'ne kadi n'ra n'adi'de kakin. Nan k'in ə, oyi nya'gi ki ndɔ ki a rai nya num, rai rɔnel dɔ'ti ngayn num tɔ. Ningə gəri maji kadi n'in mbah'gi ki nje njiyə ki nja'de taa dɔnangi'ti ne. ¹⁴ Nje ɖar rɔ'de mbah'gi ki nje nji'ə mbah'gi dɔnangi'ti kin, oji ki taga ar njay kadi isi sangi be ki sɔw dɔ'de toki rɔta'ti. ¹⁵ Məri ta dɔ be'ti ki tei me'ti kin el, tado re mərta dɔ'ti ə, nya ki a ɔgi'de kadi təli awi me'ti gogi goto. ¹⁶ Toki rɔta'ti, isi sangi be ki sɔw dɔ'de ki maji utə be ki tei me'ti, adi in be ki dɔran'ti. In be ə, rɔ

‡ 11:7 11.7 Lotum 6.13-22 § 11:9 11.9 8-9; Lotum 12.1-5, 23.4, 35.12,27

Luwə sol'ə el kadi bari'ə Luwə lə'de, be ə, ində dɔ bebo madi dana tado lə'de.

¹⁷ Ki takul kunme lə Abiraham ə, Luwə ge kadi n'a n'oo nya ki Abiraham a ra, adi dəj'ə kadi adi Isaki nya mosi'ti. Be ə, Abiraham in ndəkba kadi adi ngonn'o ki kareba inbe kin. Nya'gi kin rai nya go kun'ti ki Luwə un'n ndu'ne ad'a kin*. ¹⁸ Toki rɔta'ti Luwə el'ə ene: «In ki takul Isaki ə, a ingə'n ginn koji lə'i ki m'un mindi'm mad'i†.»

¹⁹ Abiraham el toki Luwə asi gaki kadi a ndəl Isaki lo koy'ti. In be ə, Luwə təl ki ngonn'o ad'a, to nya ki Isaki oy ə ndəl lo koy'ti be.

²⁰ Ki takul kunme ə, Isaki njangi'n dɔ Jakobi'ti in ki Esuwa ɔjido ji kisi'de ki lo ti'ti. ²¹ Ki takul kunme ə, Jakobi, loki in ndəkba kadi oy, njangi dɔ ngann'gi lə Jisepi kare kare pəti. Ində tɔgi'ne dɔ kagi tɔsi'ti lə'ne, ɔsi'n məkəsi'ne nanga non Luwə'ti. ²² Ki takul kunme ə, loki Jisepi in ndəkba kadi oy, elta te'ti ki ngann Isirayel'gi a tei dɔnangi Ejipiti'ti kɔ. Ningə adi ngann Isirayel'gi ndu'gi ki ɔjido singə ninn'ne‡.

²³ Kitakul kunme lə njekoji Moji ə, iyəi'ə nanyi mutə go ndɔ koj'o'ti. Njekoj'o'gi oyi kadi ngonn kakin kurə ngayn. Be ə, bɔli el kadi mbəti ra go ndukun'ti lə ngar.

²⁴ Ki takul kunme lə Moji ə, loki tɔgi gangi nga ningə, mbəti kadi de'gi gəri'ə to ngonn koji Parawon ki dene.

²⁵ Moji oo maji ngayn ta kum'ne'ti kadi n'ingə kon nan'ti ki de'gi lə Luwə, utə kadi n'isi me maji'ti dann majel ki ra'ti, tado ngonn dɔkagilo ki nden be. ²⁶ Moji oo kadi de'gi kidi'ə to Kirisiti be, in nya ki nda'a to'ti ngayn utə nya maji'gi ki Ejipiti'ti, tado ur kum'ne dɔ nyakugə goji'gi'ti ki a ingə me ndo'gi'ti ki a re. ²⁷ Ki takul kunme

* 11:17 11.17 Lotum 22.1-14 † 11:18 11.18 Lotum 21.12 ‡ 11:22 11.22
Lotum 50.24-25; Tekitaga 13.19

ə, Moji ɔti'n me ɓe ki Ejipiti kɔ, ki kanji kadi ɓol wongi lə ngar. Ningə kum'ə in kete dɔ row'ti li'ə to nya ki oo Luwə ki dum k'oo ki kum kin, ki kum'ne be. ²⁸ Ki takul kunme kadi Luwə ə, Moji ində'n ndɔ ki a ɓari'ə nan Paki, ə adi Isirayel'gi siyəi mosi takəy'gi'ti lə'de, kadi malayka ki nje tuji ngann dər'gi ki Ejipiti'ti, tuji ngann dər'gi lə Isirayel'gi el.

²⁹ Ki takul kunme lə Isirayel'gi ə, gangi Babo Kasi to dɔnangi ki tuti kurum be. Ningə, loki de'gi ki Ejipiti nanyi kadi n'rai to Isirayel'gi be ningə, mann ba kakin, tuw dɔ'de penəm. ³⁰ Ki takul kunme lə Isirayel'gi ə, loki njiyəi gugi dɔ ndogi ɓɔr ki dɔ ɓebo Jeriko'ti ndɔ siri ningə, ndogi ɓɔr kakin budi nanga mur mur. ³¹ Ki takul kunme ə, Rahabi ki in kaya dene ingə koy ki nje kɔsi ta Luwə el, tado uwə nje kində manji ɓe'gi ki rɔ'ne'ti maji.

³² Ningə ngɔsine m'aw ki ndoo kadi m'el nya ki rangi dɔ'ti el nga. M'asi kadi m'el m'aw'n ki kete ɓay nan dɔkagilo asi'm el kadi m'el ta'gi ki ɔjido Jediyon, Baraki, Samson, Jepite, Dabidi, Samiyel ki de'gi njekeltakita Luwə'ti. ³³ Ki takul k'un ki de'gi kin uni me'de adi Luwə ə, tɔti rɔ ginn de'gi ki rangi'gi, gangi ta ki dana ge, ingəi nya'gi ki Luwə un'n ndu'ne adi de'gi, taa tɔli ɓɔl'gi nje tɔgi goto'gi'ti num tɔ. ³⁴ Tɔli por'gi ki kon'de ɔti ɓol adi oyi ɓəm ɓəm num, tei ta koy'ti lə kiyəɔ ki de'gi gei tɔli'de num tɔ. Taa me tɔgi goto'gi'ti lə'de ki ngayn, ingəi tɔgi ki aldo maji. Dɔkagilo rɔ'gi'ti, tɔli gon rɔ'gi ki ɔti ɓol, adi indəi ngodi nja nje rɔ'gi'ti ki mbah. ³⁵ Ki takul kunme ki dene'gi madɔ uni me'de adi Luwə kin ə, ingəi de'gi lə'de ki oyi ə ndəli.

Ningə nje ki nan'gi mbeti taa k'ilə taa, adi de'gi adi'de kon biti te'n koy dɔ'de'ti. Rai be kadi ingəi te lo koy'ti ki dɔboy'ti ki maji utə in ki tanan'ti ne kin. ³⁶ Nje ki

maɗi'gi tɔli nyakogi'gi, tindəi'de ki ndəy'gi. Dɔi nje ki nungi ki kulə gindi, ə buki'de kəy dangay'ti. ³⁷ Tiləi'de ki gaji mbal'gi tɔli'de ge, tujəi'de gangi'de dana joo ge, tɔli'de ki kiyəɔ ge. Nje ki nan'gi uləi lo ta gəngi gəngi, ningə ku kɔ'de'gi in ngirə binyə'gi eke ngirə bati'gi. Nya'gi pəti nal'de. Adi'de kon ngayn num, taa rai'de majel ki əti ɓol num tɔ. ³⁸ De'gi kakin in de'gi ki maji ngayn, nan k'in ə de'gi ki dɔnangi'ti ne oyi'de to de'gi ki nda'de goto be. Adi toi to de'gi ki rɔ tuwə'de ɓe lə'de be adi njiyəi ki diləlo'gi'ti ki dɔ mbal'gi'ti, awi ki bolo mbal'gi'ti ki bolo ɓe'gi'ti.

³⁹ Ingi pəti Luwə mannaji lə'de maji ki takul kunme lə'de, nan k'in ə, ingəi nya'gi ki Luwə un'n ndu'ne adi'de kin el ɓay. ⁴⁰ Toki rɔta'ti, Luwə ində dɔ nya maɗi dana ki maji utə tadɔ lə'je. In be ə, lo kadi Luwə təl'de ki kasi nan berere'ti ki kanji j'in kete goto.

12

Kuwətɔgiba me ngodi'ti

¹ J'ingi kaa, toki nje mannaji dɔ kunme'ti lə'je gugi gidi'je gugi kakin ə, adi ji mbeti nya'gi pəti ki a ɔgi'je kaw kete. Kibo utə adi ji mbeti majel ki isi ɓindi'je ɓindi ɓindi kin. Adi j'anyi nan ngodi ki kuwətɔgiba me nan k'oo ngodi'ti ki to non'je'ti kin. ² Adi j'uri kum'je dɔ Jeju'ti, ki in nje kində ginn kunme lə'je, taa in njera'a kadi asi nan berere tɔ kin. Ndigi kadi oy dɔ kagidəsi'ti ki kanji kadi gon rɔsɔl ki ko koy'gi ki be kin ki a rei. Toki rɔta'ti, oo rɔnel ki a ingə kete. Be ə, ngɔsine kin isi dɔjikɔl Luwə'ti ki isi dɔ kumbər ngar'ti lə'ne.

³ Oyo, adi me'se olo dɔ Jeju'ti, ki de'gi ki njeramajel'gi adi'ə kon ki əti ɓol, nan oo to nya ki kare. Jeju ra be kadi inyəi rɔ'se adi me tujj'gi taai tɔgi'se el. ⁴ Me rɔ'ti lə'se ki isi rɔi ki majel ki ra, uwəi tɔgi'se ba me rɔ'ti biti te koy

də'se'ti el ɓay. ⁵ Me'se oyi dɔ ta kɔji'ti ki Luwə adi'se ki to me makitu'gi'ti ki ar njay, to to ta kɔji ki baw ngonn adi ngonn'o ki ene:

«Ngonn'm, ononyi kadi kidi kində kɔji ki Luwə isi indəi ɔji,

Ningə, loki kɔl sə'i ə, adi ɔr tɔgi el.

⁶ De ki Luwə ndig'ə, a ɔj'ɔ nya'gi ki ra majel ad'a oo ki kində kɔji,

Ningə de'gi pəti ki Luwə gəri'de to ngann'ne'gi,

Ində'de ki ndəy tɔ*.»

⁷ In kadi kum'se te dɔ nyara'gi'ti ki majel ki isi rai, ə isi ingəi kon. Luwə ra'se to ngann'ne'gi be. Tado in nya ki gorow'ə'ti kadi baw ngonn ɔji Ngonn'ne nya'gi ki majel ki isi ra. ⁸ Luwə isi ində ngann'ne'gi pəti ɔji'de, re ində'se ɔji'se el ningə, tɔji kadi in ngann'a'gi ki rɔta'ti el, nan in ngann lə'de ki rangi yo. ⁹ Adi me'je olo dɔ baw'je'gi kigo darɔ'ti ki dɔnangi'ti ne, ki indəi'je ɔji'je, ə j'isi təli rɔ'je go ta'gi'ti lə'de tado kində ki indəi'je ɔji'je. Be ə, maji kadi ji təli rɔ'je go Baw'je ki dɔran'ti ki utə baw'je'gi ki dɔnangi'ti ɓay, kadi j'ingəi kaji. ¹⁰ Baw'je'gi indəi'je ɔji'je tado ngonn dɔkagilo ki ndikiri ba par, kigo koo'ti ki oyi maji takum'de'ti. Nan Luwə ində'je ɔji'je tado maji lə'je ki rɔta'ti. Ge kadi ji təli de'gi ki ari njay to in be tɔ. ¹¹ Toki rɔta'ti, tanan'ti ne, kində kɔji a adi'de rɔnel el, a re ki metuji yo. Nan me ndɔ'gi ki rangi'ti, nje'gi ki nje təl rɔ'de go'ti, a təli de'gi ki njera nya ki dana num, de'gi ki nje kisi ki lapiya num tɔ.

¹² In be ə, maji kadi mbəti kadi in de'gi ki nje tɔgi goto'gi, ə kadi təli de'gi ki nje tɔgi'gi. ¹³ Maji kadi uni gorow ki ra njururu, kadi nje mote'gi tɔi dɔ row'ti el, nan kadi ingəi lapiya.

* 12:6 12.6 TƏR ta'gi 3.11-12

*Kisikid*ɔtaa ki maji lə njekunme

¹⁴ Maji kadi indəi tɔgi dɔ rɔ'se'ti kadi sii ki lapiya ki de'gi pəti. Ningə kadi kisikidɔtaa lə'se in me nya ra'ti ki ar njay. Re njiyəi me nya ra'ti ki ar njay el ə, de madi ki a oo Luwə goto. ¹⁵ Indəi kumkədi dɔ rɔ'se'ti, kadi de madi dann'se'ti tur gidi'ne adi memaji lə Luwə kin el. Kadi de madi kare dann'se'ti təl to to kagi ki ati ki mann'a majel, ki a tɔgi ningə, a tuji de'gi ngayn ki mann'ne ki majel kin be el. ¹⁶ Kadi de madi kare dann'se'ti in njera kaya el. Taa kadi de madi kare dann'se'ti in nje kidi nya'gi ki kɔr kində ta dangi tadɔ Luwə el. Ononyi'se kadi rai to Esuwa ki, un k'in ngonn dər lə'ne ndogi'n nyakusɔ ki nja kare par kin el. ¹⁷ In gəri bəti ndo'gi'ti ki rangi go nya'ti ki ra kin, ge kadi n'ingə njangi dɔ ji baw'ne'ti, nan lowə goto. Esuwa sangi row ki mann non ki kum'ne'ti kadi n'aw ki baw'ne kadi yəti kɔjitarə lə'ne, nan lowə goto.

¹⁸ In rei ndəkba kadi nya madi'ti ki de asi kodi, to mbal Sinay ki tingə to to por ki on bilim bilim, eke kilndi ki ndul kururu, eke lo ki ndul, eke nəl ki ulə ki tɔgi'ne, ¹⁹ eke ndu tow, eke ndu ta madi, el. Loki Isirayel'gi oyi dɔ ndu kin ningə, dəji kadi n'oyi ta ki rangi kare dɔ mad'a'ti gogi el nga. ²⁰ Toki rɔta'ti, tɔgi Isirayel'gi asi kadi rai go ndukun'ti ki Luwə adi'de ene: «De ki ra ra, de eke da, ki ɔdi mbal ə, a tiləi'ə ki gaji mbal tɔli'ə†,» kin el. ²¹ Nya ki oyi əti bəl ngayn adi Moji ene: «Bəl ra'm ngayn adi m'dadi‡.»

²² Nan ingi rei ə, rei ndəkba ki rɔ mbal Siyon'ti, taa ki rɔ bəbo'ti lə Luwə ki nje kisi kumngayira ba. In Jerujalem ki dɔran'ti, loki malayka'gi dər banyi banyi isi rai rɔnel'ti. ²³ Rei ndəkba ki lo kawnan'ti lə nje'gi ki toi to ngann'gi ki ngatɔgi'gi lə Luwə, ki tɔ'de in ki ndangi

† 12:20 12.20 Tekitaga 19.12-13 ‡ 12:21 12.21 Ndukun ki nja joo 9.19

me dōran'ti. Rei ndəkba ki rō Luwə'ti ki njegangita dō de'gi'ti pəti. Taa rei ki rō de'gi'ti ki njera nya ki dana ki ndōki kete ki oyi, ki təli asi nan berere toki Luwə be. ²⁴ Rei ndəkba ki rō Jeju'ti ki buki mosi'ne kadi təl'n'je ki k'ar njay'ti. In nje ki ra mbunə de'gi'ti ki Luwə tado kunmindī ki sigi ki Luwə ulə'm adi'je. Ningə mos'o ki buki kakin elta ki togi'ne utə yan Abel.

²⁵ Indəi kumkədi dō rō'se'ti, Ononyi'se kadi mbəti k'oo dō ta lə nje kel'se ta! Isirayel'gi ki dōkagilo'ti ki kete, mbeti k'oo dō ta lə Moji ki nje k'el'de ta dōnangi'ti ne, kində kōji nal'de el. Ningə j'ingi, Luwə ki isi me dōran'ti nu ə isi el'je ta. Re ji təli gidi'je ta ta'ti li'ə ə, kindəkōji a odi'je kōdi ki rōta'ti! ²⁶ Luwə ki dōkagilo'ti ki kete ndu'ə yəki dōnangi kakin ə, un ndu'ne dōkagilo'ti ki bōne bay ene: «Nja kare bay m'a yəki dōnangi bay, nan k'in ə, a in dōnangi par el, dōran kaa m'a yək'ə tō§.» ²⁷ Kur ta ki ene: «Nja kare bay» kin toji kadi nya'gi ki Luwə ində'de kin a tuji'de pəti kō kadi gotoi. Ningə nya'gi ki dum tuji par ə a nanyi.

²⁸ Ningə j'ingi, konbē ki j'ingəi in konbē ki de ki a asi tuwə'je me'ti goto, ə adi ji rai oyo Luwə, ə ji rai kulə kunme lə'je j'adi'ə kigo row'ti ki nəl'ə, ki toji ki kulə dō'a'ti ki bōl. ²⁹ Toki rōta'ti, Luwə lə'je in por ki nje row nya'gi raki.

13

Kulə dingəm me nan'ti ki dangi dangi

¹ Maji kadi nanyi ki lo ndigi nan'ti ki yo ge ki ne ge to ngannkon nan'gi be. ² Adi me'se oy dō kuwə mbah'gi ki rō'se'ti el. Tado nje ki madi'gi, lo kuwə mbah'gi'ti kin ə, uwəi malayka'gi ki rō'de'ti kanji kadi gəri go*.

§ 12:26 12.26 Aje 2.6 * 13:2 13.2 Lotum 18.1-8, 19.1-3

³ Adi me'se olo dɔ de'gi'ti ki toi kəy dangay'ti, to nya ki inbe'gi kaa, in dangay'gi nan'ti se'de be tɔ. Adi me'se olo dɔ nje'gi'ti ki de'gi adi'de kon, to nya ki inbe'gi ə darɔ'se si ingə kon be tɔ.

⁴ Maji kadi taa nan ingə koji ki k'ilə dɔ'ti rɔ de'gi pəti. Ningə kadi nje taa nan'gi, dingəm ki dene ngəmi rɔ'de tado lə nan. Tado Luwə a gangi ta dɔ njera kaya'gi'ti ki njekuwa marum'gi. ⁵ Me kisikidɔtaa'ti lə'se, ononyi'se kadi rai ta nar ki alɔ maji. Rai ronel dɔ nya'ti ki awi ji'se'ti. Tado Luwə inbe, ene:

«Jagi, m'a m'inyə'i kɔ el ratata†.»

⁶ In be ə, j'a j'asi kadi j'eli ta ki me ki tinyi kati j'ene:
«Burəbe in njera sə'm,
nya ki a ra'm bɔl goto,
nya ki de a ra sə'm goto‡!»

⁷ Adi me'se olo dɔ nje kɔr non'se'gi'ti ki eli'se ta lə Luwə kete. Nanyi ki lo mərta dɔ ji kisi'de ki dɔ'de ta'a'ti biti koy'de'ti, ə ndaji kunme lə'de. ⁸ Jeju Kirisiti isi non be tor'ne'ti ba, kete nu bɔne ki lo ti, biti ki non'ti. ⁹ Ononyi'se kadi nyando'gi ki mbah ki dangi dangi ədi'se adi tɔi dɔ row'ti ki maji. Nya ki a maji, in kunme kadi maji lə Luwə ə ulə dingəm me'se'ti um in ndukun'gi ki ɔjido nyakusɔ, ki a ulə dingəm me'se'ti el kin el. Tado ndukun'gi kin, nje'gi ki isi njiyəi go'ti, nya ki ra se'de maji me'ti non goto.

¹⁰ J'awi ki ringiri lo kadikare lə'je non. Njekujənyamosi kadikare'gi ki ra rai kulə me *Kəyku'ti lə Luwə, awi ki tɔgi kadi sɔi nya ki in ki k'ilə dɔ ringiri'ti lə'je kin el.

¹¹ Toki rɔta'ti, kibo lə njekujənyamosi kadikare'gi, re ki mosi da'gi lo'ti ki ar njay njay njay utə ndəgə'gi, kadi adi kadikare k'inyə go majel lə de'gi kɔ. Nan darɔ ninn

† 13:5 13.5 Ndukun ki nja joo 31.6, 8; Jojuwe 1.5 ‡ 13:6 13.6 Pa'gi 118.6

da'gi in ki k'ilə por dɔ'ti gidi be'ti. ¹² Be ə, Jeju kaa, oyi gidi bebo Jerujalem'ti, kadi ar de'gi njay dɔ majel'ti lə'de ki mosi'ne[§]. ¹³ Adi j'awi j'ingəi'ə gidi be'ti, ə adi ji ndigi kidi'gi lə de'gi to in be. ¹⁴ Tado donangi'ti ne j'awi ki be lə'je ki kadi j'isi'ti ratata el. Be ə, j'isi sangi kadi j'ingəi in ki a re lo ti'ti. ¹⁵ Ki row lə Jeju Kirisiti, adi j'uləi toji dɔ Luwə'ti ki dɔkagilo'gi pəti, to nya mosi be, adi in kadikare pa'gi ki tei ta'je'ti, ə gəri'ə kadi in Burəbe. ¹⁶ Adi me'se olo dɔ ra nya'gi ki maji'ti taa taa, ə maji kadi kanyi nya maji'gi lə'se ki madi'se'gi tɔ. Tado kadikare'gi ki be kin ə, maji takum Luwə'ti.

¹⁷ Maji kadi təli rɔ'se go nje kɔr non'se'gi'ti, ə uləi dɔ'se ginn togi'ti lə'de. Sii indəi kum'de go'se'ti ki dɔkagilo'gi pəti, tado Luwə a dəji'de kadi ɔji'ə go k'ində ki isi indəi kum'de go'se'ti kin kad'a oo. Be ə, re təli rɔ'se go'de'ti ningə, a rai kulə lə'de ki rɔnel. Re in be el ə, a rai kulə lə'de ki barta, adi nya ki a ra sese maji me'ti non goto.

¹⁸ Elita ki Luwə tado lə'je. Ji gər ar njay kadi me'je uwə'je ki ta dɔ nya madi'ti el. Toki rɔta'ti, ndigi lə'je in kadi panjiyə'je'gi maji ki dɔkagilo'gi pəti. ¹⁹ M'dəji'se ki ngarme'm ba pəti kadi elita ki Luwə ki kadi m'təl m're dann'se'ti gogi kalangi ba.

Kuwə ji nan

²⁰ Luwə ki nje kadi lapiya, adi Jeju Kirisiti ində taa dann njekoy'gi'ti ki gorow mosi kunmindi ki a to ratata. Kirisiti ki in Burəbe lə'je, in ki in njekul ba'gi'ti kibo. ²¹ Kadi Luwə kakin ra adi asi rai kulə ki maji par par, kadi rai ndigi li'ə. Kadi ində kuləra ki nəl'ə me'je'ti ki takul Jeju Kirisiti. Ningə kadi de'gi piti'ə ki dɔkagilo'gi ki dɔkagilo'gi! *Amen!

§ 13:12 13.12 Jan 19.17, 20

²² Ngannkon'm'gi, m'dəji'se kadi tai ta kulə dingəm me nan'ti kin ki kisidoti. Toki rəta'ti, makitu lə'm ki m'ndangi m'ulə'n m'adi'se inbe kaa, ngal ngayn el tɔ.

²³ M'ge kadi m'el'se madi in gəri toki ngonkon'je ki me kunme'ti Timote te kəy dangay'ti*. Re re kalangi ingəm ə, m'a m'aw si'ə nan'ti kadi m'oo'se.

²⁴ Rai lapiya njekərnon'se'gi ki *Njekawnan'gi pəti. Njekawnan'gi ki dɔnangi Itali'ti kaa uwəi ji'se tɔ.

²⁵ Kadi memaji lə Luwə in sese nan'ti pəti.

*

13:23 13.23 KNK 16.1

Ta lə Luwə Kunmindī kī Sigi
New Testament in Gor

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gor

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 1 Jun 2022

2c67456e-bce1-5ef4-9c95-47d2d9335aa4